

Keuze uit de aanwinsten

Afb. 1. Snuifdoos van goud met een gegraveerde versiering van geslingerde randen, hangende medaillons met rozetten en pompoenen.

H. 2,8 cm, Br. 6,4 cm, D. 4 cm. Gew. 83 gr.

MIDDELBURG, 1784-86, door L. POTMANS.

Merken: Middelburg kleine keur met jaarletter O = 1784-86, meesterteken een man tussen de letters L en P in schild = L. Potmans.

Opm.: Dit is de enig bekende Nederlandse gouden snuifdoos in Lodewijk XVI-stijl. In tegenstelling tot de vroegere, veelal in Amsterdam vervaardigde, gedreven exemplaren in Lodewijk XV-stijl, is hij niet vervaardigd door een gespecialiseerde goudsmid maar door een edelsmid die doorgaans in zilver werkte.

Herk.: Kunst. Van Ravenstein, Haarlem. Aankoop 1988 (inv. 1988-4)

Afb. 2. Twee zoutvaten van porselein, veelkleurig beschilderd met bloemboeketten en strooibloempjes.

H. 5,6 cm, Br. 11 cm, D. 8,4 cm.

WEESP, ca. 1760-70.

Merken: Gekruiste zwaarden met bollen in onderglazuur-

blauw, één ingegrift 2.

Opm.: Enig bekende exemplaren. De Weesper fabriek maakte ook dubbele zoutvaten, bestaande uit twee exemplaren van gelijke vorm, waartussen een handvat in de vorm van twee verstrengelde slangen is aangebracht (*Catalogus van de collectie Weesper porselein*, Gemeentemuseum, Weesp 1977, nr. 5, met afb.).

Litt.: W. J. Rust, *Nederlands porselein*, Amsterdam 1952, p. 68, afb. 7; *Hollands porselein. Collectie B. Houthakker*, S. Stodel, Amsterdam 1986, nr. 9, met afb.

Tent.: *Het Nederlandse porselein*, Museum Willet-Holthuysen, Amsterdam 1952, nr. 25, met afb.

Herk.: Verz. Vita Israel (veil. Fr. Muller, Amsterdam 5/7-11-1940, nr. 403); verz. B. Houthakker, Amsterdam; Kunst. S. Stodel, Amsterdam. Aankoop met gelden van de Belport Familienstiftung, Zürich, 1987 (inv. 1987-12).

Afb. 3. Inktstel van porselein, beschilderd met traliewerk in blauw en een landschap in sepia.

H. 7,4 cm, Br. 12,8 cm, D. 15 cm.

LOOSDRECHT, ca. 1775-80.

Merken: M:OL in onderglazuurblauw, ingegrift M:OL en 5B met streep erboven.

Opm.: Dergelijke inktstellen in de voormalige verz. B. Houthakker, Amsterdam (*Hollands porselein. Collectie B. Houthakker*, S. Stodel, Amsterdam 1986, nr. 29, met afb.) en in het National Museum of Wales te Cardiff (inv. D. w. 156).

Litt.: *Hollands porselein. Collectie B. Houthakker*, S. Stodel, Amsterdam 1986, nr. 30, met afb.

Tent.: *Loosdrechts porselein 1774-1784*, Rijksmuseum, Amsterdam 1988, nr. 204, met afb.

Herk.: Verz. B. Houthakker, Amsterdam; Kunst. S. Stodel, Amsterdam. Aankoop met gelden van de Belport Familienstiftung, Zürich, 1987 (inv. 1987-11).

Afb. 4. Tabakspot van porselein, beschilderd met landschappen in bietenrood.

H. 10,1 cm, Diam. 12 cm. LOOSDRECHT, ca. 1775-80.

Merken: M:OL in bietenrood, ingegrift Lm3.

Tent.: *Loosdrechts porselein 1774-1784*, Rijksmuseum, Amsterdam 1988, nr. 49, met afb.

Herk.: Kunst. A. Aronson,

Amsterdam. Aankoop 1988 (inv. 1988-2).

Afb. 5. Bord van porselein, veelkleurig beschilderd met een vogel en met rocailles en bladslingers in bietenrood. H. 2,8 cm, Diam. 25 cm.

LOOSDRECHT, ca. 1780.

Merken: M:OL in onderglazuurblauw, ingegrift MOL en MB22, in rood 560 of 562?

Opn.: Dergelijke borden bezitten het Gemeentemuseum te Weesp (twee) en het Kasteel Sypsteyn te Nieuw-Loosdrecht (A. L. den Blaauwen, 'Catalogus van de verzameling Hollands porselein in kasteel De Sypsteyn', *Mededelingenblad Vrienden van de Nederlandse ceramiek* 42 (1966), nr. 21, met afb.).

Litt.: *Hollands porselein.*

Collectie B. Houthakker, S. Stodel, Amsterdam 1986, nr. 55, met afb.

Tent.: *Loosdrechts porselein 1774-1784*, Rijksmuseum, Amsterdam 1988, nr. 109, met afb.

Herk.: Verz. B. Houthakker, Amsterdam; Kunst. S. Stodel, Amsterdam. Aankoop met gelden van de Belport Familienstiftung, Zürich, 1987 (inv. 1987-10)

Afb. 6. Diep bord van porselein, beschilderd met bloemtakken in onderglazuurblauw.

H. 3,2 cm, Diam. 26,2 cm.

LOOSDRECHT, ca. 1780.

Merken: M:OL met eronder een streep, waaronder B in onderglazuurblauw, ingegrift M:O:L, L48 en O.

Opn.: Een tweede bord, gemerkt door de blauwschilder G, werd eveneens aangekocht (Tent. cat. *Loosdrechts porselein 1774-1784*, Rijksmuseum, Amsterdam 1988, nr. 122, met afb.). Het Amsterdams Historisch Museum en het Kasteel Sypsteyn te Nieuw-Loosdrecht bezitten eveneens ieder

twee borden. Alle borden zijn afkomstig uit de hieronder genoemde veiling.

Herk.: Veil. Christie, Amsterdam 17-12-1986, nr. 61, met afb. Aankoop 1987 (inv. 1987-8a).

Afb. 7. Borstbeeldje voorstellende Kenau Simonsdr.

Hasselaar (1526-1588) van biscuit-porselein op geglazuurde, in groen en goud beschilderde zuil.

H. 22,5 cm, Diam. 8,6 cm.

LOOSDRECHT, ca. 1780-84.

Merken: M.O.L. met ster in onderglazuurblauw.

Opn.: Het borstbeeldje is vervaardigd naar een prent van J. Houbraken naar H. Pothoven. Het maakt deel uit van een serie vaderlandse helden uit de 17de eeuw en patriotten uit de 18de eeuw. Andere exemplaren van Kenau bevinden zich in het Fries Museum en in Museum 'Het Prinsessehof', beide te Leeuwarden, en in het Haags Gemeentemuseum.

Litt.: *Hollands porselein.*

Collectie B. Houthakker, S. Stodel, Amsterdam 1986, nr. 27, met afb.

Tent.: *Loosdrechts porselein 1774-1784*, Rijksmuseum, Amsterdam 1988, nr. 262, met afb.

Herk.: Kunst. S. Stodel, Amsterdam. Aankoop met gelden van de Belport Familienstiftung, Zürich, 1987 (inv. 1987-9)

Afb. 8. Terrine van porselein, beschilderd met een regelmatig strooipatroon van rozetten, afwisselend in blauw en goud.

H. 18,3 cm, Br. 25,6 cm,

D. 21,2 cm.

LOOSDRECHT, ca. 1780.

Merken: M:OL, in onderglazuurblauw (in het deksel), ingegrift MOL en A9.

Opn.: Het Rijksmuseum bezit al sinds 1906 een schotel met

hetzelfde motief (inv. N. M. 11955).

Tent.: *Loosdrechts porselein 1774-1784*, Rijksmuseum, Amsterdam 1988, nr. 56, met afb.

Herk.: Kunst. A. van der Meer, Amsterdam. Aankoop 1986 (inv. 1986-5).

Afb. 9-10 en omslag. Punchkom met deksel en onderschotel van porselein, veelkleurig beschilderd met groenten, vruchten en bloemen.

H. 23,5 cm, Diam. 24,4 cm, Diam. schotel 30,7 cm.

ANSBACH, in DEN HAAG beschilderd, ca. 1780-90.

Merken: Ooievaar in onderglazuurblauw (beide delen).

Opn.: Het Rijksmuseum bezit een dergelijke punchkom met (hoger) deksel en onderschotel, die beschilderd is met Amsterdamse gezichten en het Haagse Huis ten Bosch. H. E. van Gelder beeldt in zijn *Catalogus van de verzameling Haagsch porselein*, Gemeentemuseum, Den Haag 1916, op afb. 24 een punchkom af uit de voormalige coll. Monchen, die versierd is met landschappen en met een punch drinkend gezelschap aan tafel. Het Haags Gemeentemuseum bezit sinds 1954 een punchkom met deksel beschilderd met havengezichten (B. Jansen, *Haags porselein*, Gemeentemuseum, Den Haag 1956, afb. 6).

Litt.: W. J. Rust, *Nederlands porselein*, Amsterdam 1952, afb. 56; E. Schrijver, *Hollands porselein*, Bussum 1966, p. 60, pl. 16a; *Hollands porselein. Collectie B. Houthakker*, S. Stodel, Amsterdam 1986, nr. 80, met afb.

Tent.: *Het Nederlandse porselein*, Museum Willet-Holthuyzen, Amsterdam 1952, nr. 251; *Haags porselein 1776-1790*, Haags Gemeentemuseum 1965, nr. 55, afb. 9 en afb. op p. 25.

Herk.: Verz. B. Houthakker, Amsterdam; Kunsth. S. Stodel, Amsterdam. Aankoop 1988 (inv. 1988-1).

Afb. 11. Schaaltje van porselein, veelkleurig beschilderd met een vogel bij een nest met eieren, een kip met kuikens, een drinkbak voor vogels en een boom met verschillende bloemen bij rotsen en een hekje. Langs de rand bladranken en bloemen, die door linten met elkaar verbonden zijn.

H. 3,8 cm, Diam. 21,3 cm. CHINA, in HOLLAND beschilderd, 1ste helft 18de eeuw.

Opm.: Een tweede exemplaar, uit dezelfde bron afkomstig, bevindt zich in particulier Nederlands bezit.

Herk.: Kunsth. A. van der Meer, Amsterdam. Aankoop 1987 (inv. 1987-3). AK-RBK-

Afb. 12. Onbekende kunstenaar, NOORD- of ZUID-NEDERLAND, ca. 1630-40.

Het offer van Polyxena.

Penseel in bruin over een schets in zwart krijt, op lichtbruin papier, contouren doorgegrift, 194 × 256 mm; op de achterzijde, links onderaan, geannoteerd *Diepenbeek* (potlood, 19de-eeuws of later).

Opm.: De tekening heeft als voorbeeld gediend voor één uit een reeks illustraties bij de *Metamorphoses* van Ovidius, gegraveerd door verschillende leden van de familie De Passe (zie Hollstein, *Dutch and Flemish Etchings, Engravings and Woodcuts ca. 1450-1700*, Vol. XVI, pp. 67-68). Jaren na hun ontstaan werden deze gravures opgenomen in de grote tweetalige Ovidius-uitgave, verschenen bij François Foppens te Brussel in 1677. De tekenaar van *Het offer van Polyxena* kon nog niet met zekerheid worden geïdentificeerd.

Herk.: Veiling Sotheby Mak van Waay, Amsterdam 2-11-1987, nr. 48 met afb. (als: toegeschreven aan François Venant). Aankoop uit het F. G. Waller-Fonds, 1987 (inv.nr. 1987:35).

Afb. 13. NICOLAAS MUYS (Rotterdam 1740-1808).

Studieblad met twee manskoppen.

Zwart en rood krijt, 320 × 203 mm (bladmaat; de voorstelling meet 296 × 178 mm); rechts bovenaan genummerd 63.

Opm.: De bovenste studie kan wellicht in verband worden gebracht met de kop van de zittende man op Muys' 1777 gedateerde schilderij *De Belachelijke Jonker* in Museum

Boymans-van Beuningen te Rotterdam (inv.nr. 1556; afgebeeld in: J. W. Niemeijer, 'Dutch Painting in the Eighteenth Century', *Apollo*, Vol. 96 (1972), p. 391, afb. 6). Het grote manshoofd onderaan wekt de indruk, een portret naar het leven te zijn.

Herk.: Uit een schetsboek dat in de jaren zestig op de Amsterdamse kunstmarkt was en toen gekocht werd door Mr. Groper uit Boston. Deze verkocht geleidelijk losse bladen uit het boek, totdat in februari 1987 Otto Naumann de overblijvende (ca. 20 stuks) van hem overnam; Kunsth. Otto Naumann, New York. Aankoop, tezamen met vier andere schetsboekbladen van Muys, uit het F. G. Waller-Fonds, 1987 (inv.nr. 1987:26).

Afb. 14. JACOB CATS (Altona 1741-1799 Amsterdam). Rivierlandschap met zwijnenhoeder, appelplukkers en een tweewielige kar. Boven het water een regenbui. Pen in bruin, penseel in waterverf in kleuren, over een schets in grafiet, 295 × 397 mm; op de achterzijde, links onderaan,

gesigneerd en gedateerd *J: Cats inv et fec. / 1795*.

Opm.: De meeste aspecten van Cats' tekenkunst - winterlandschap, topografie, genre - zijn in het Rijksprentenkabinet goed vertegenwoordigd. Een groot en bovendien zeer goed bewaard herfstlandschap ontbrak tot op heden in de verzameling. Misschien heeft de tekening oorspronkelijk deel uitgemaakt van een reeks van vier, die de Jaargetijden verbeeldde.

Herk.: Veiling Sir George Bellew, the Countess of Wicklow e.a., Christie, Amsterdam 30-11-1987, nr. 142 met afb. Aankoop 1987 (inv.nr. 1987:50).

Afb. 15 en 16. LODEWIJK JOHANNES KLEIJN (Loosduinen 1817-1897 Den Haag). De Rijn bij Arnhem en Riviergezicht met boten.

Aquarellen op papier met gegaufreerde randen; in een album met in totaal veertien van dergelijke aquarellen op papier met een imitatie-kanten rand; bladmaat van het album ca. 235 × 300 mm.

Herk.: Geschenk van de kleinzoon van de kunstenaar, prof. mr. A. Kleijn, Oosterbeek.

Afb. 17. CHARLES PARROCEL (Parijs 1688-1752).

Schetsblad met een staande man, op de rug gezien, een halffiguur van een ruiter te paard, en een wijzende linkerhand.

Zwart krijt op grauw papier, licht met wit gehoogd, 246 × 213 mm.

Opm.: Studies als deze tekende Parrocel, die gespecialiseerd was in militaire taferelen, ter voorbereiding van zijn schilderijen. Of de schetsen op het door het Rijksprentenkabinet verworven blad terug te vinden zijn in een van Parrocels thans

nog bekende schilderijen, dient nader te worden onderzocht.
Herk.: D. W. W. Hoogendijk, Utrecht. Aankoop 1987 (inv.nr. 1987:21).

Afb. 18. LOUIS ROLLAND TRINQUESSÉ (? ca. 1746 – ca. 1800 Parijs ?).

Portret van de schilder Charles Michel-Ange Challe, in profiel naar links.

Rood krijt, rond, doorsnede 143 mm (bladmaat; de voorstelling heeft een doorsnede van 117 mm); op een oud opzetkarton, dat onder de voorstelling (op een apart opgeplakte strook papier) de inscriptie draagt *Michel-Ange Challe/Chevalier de l'ordre du Roy/desinateur de sa chambre et de son cabinet*.

Opm.: Van Trinquesse's hand is een aantal uiterst zorgvuldig in rood krijt uitgevoerde medaillonportretten bewaard gebleven; ook zijn er verscheidene gravures van tijdgenoten, waaraan dergelijke tekeningen ten grondslag moeten hebben gelegen (Jacques Wilhelm, 'Les portraits masculins dans l'œuvre de L.-R. Trinquesse', *Revue de l'Art* 25 (1974), pp. 55–65). Tot nu toe bezat het Rijksprentenkabinet van Trinquesse slechts een – overigens zeldzame – landschapstekening op blauw papier. Charles Michel-Ange Challe (Parijs 1718–1778) genoot tijdens zijn leven grote roem als schilder van historiestukken en landschappen. Het Rijksprentenkabinet bezit van hem twee gezichten in het Colosseum te Rome.

Herk.: Kunsthandel Mia N. Weiner, New York (cat. *Old Master Drawings*, herfst 1987, nr. 52 met afb.). Aankoop 1988 (inv.nr. 1988:1).

Afb. 19. BENJAMIN WEST (Springfield 1738–1820 Londen).

Christus zegent de kinderen. Potlood en zwart krijt, met wit gehoogd, op blauw papier, 137 × 225 mm.

Opm.: De tot nu toe enig bekende ontwerptekening voor het schilderij *Christus zegent de kinderen*, dat West in 1781 aan de Royal Academy of Arts in Londen ten geschenke gaf en dat nog steeds in het bezit is van dat instituut (Helmut von Erffa & Allen Stanley, *The Paintings of Benjamin West*, 1986, cat.nr. 330). In de schets heeft de compositie haar uiteindelijke vorm reeds gekregen; West bracht in de geschilderde versie geen veranderingen van belang aan.
Herk.: Collecties Smythe en Fowler; Leger Galleries, Londen (cat. *Exhibition of English Watercolours*, 1976, nr. 70 met afb.; cat. *English Watercolours and Drawings*, 1986, nr. 20 met afb.). Aankoop 1986 (inv.nr. 1986:57).

Afb. 20. JOSEPH MILLORD WILLIAM TURNER (1755–Londen–1851).

Watermolen bij een stromende beek, waarover een brug met twee wandelaars.

Aquarel, 242 × 344 mm.
Litt.: A. J. Finberg, 'Early English Water-colour drawings by the Great Masters', *The Studio*, Special Number, 1919 pp. 5–6, pl. II.

Opm.: Zowel de stijl als het onderwerp van deze aquarel wijzen naar een datering in de tweede helft van de jaren '90 van de 18de eeuw, een periode waarin Turner zich had losgemaakt van de topografische tekentrant van zijn leermeester Walton, en op weg was de grandioze visionair te worden die met zijn explosies van zonlicht alle conventionele landschapsovattingen doorbrak. Hier zoekt hij nog de landelijke schilderachtigheid, met als centraal motief een

watermolen. Hoewel deze nog niet topografisch gelocaliseerd kon worden is hij vermoedelijk geïnspireerd op schetsen die Turner op zijn reizen in Wales maakte in de jaren 1792, '94 en '95.

Herk.: Veiling Christie, Londen 24.11.1916, nr. 460; Kunsth. Agnew, Londen (cat. *Selected Watercolour Drawings of the Artists of the Early English School*, 1919, nr. 147); verz. J. F. Walmsley; Kunsth. The Fine Art Society, Londen (cat. *Early English Water-colours and Drawings*, 1961, nr. 6B); verz. Major Fitch; Kunsth. The Leger Galleries, Londen. Aankoop 1987 (inv.nr. 1987:18).

Afb. 21. JOHN RUSKIN (Londen 1819–Brantwood 1900)

Bergkam aan het Meer van Genève.

Pen in zwart en penseel in kleuren over potlood, 234 × 398 mm; rechts onderaan geannoteerd *Head of lake of Geneva en cover to this* (aanduiding voor de grootte van het passe-partout).

Opm.: Bergen, in het bijzonder de Zwitserse Alpen, namen in Ruskins kunstbeschouwing een belangrijke plaats in. Zo zelfs dat één deel van zijn vijfdelige *Modern Painters* (1843–1860) is getiteld *Of Mountain Beauty*. De inhoud is een samenstel van o.a. Turner-verering, geologie, natuurbeleving, analyse der Alpenstructuur, poëzie, psychologie en religie. Door zijn talrijke en soms langdurige verblijven in Zwitserland en de Franse Alpen in het noorden van de Haute Savoie was Ruskin door en door vertrouwd met de plaatselijke topografie en de individuele karakteristieken van de bergkammen rond het Lac Léman (Meer van Genève). Met *Head of the lake*

of Geneva is de oostzijde daarvan bedoeld. Op één der illustraties in *Modern Painters* (2de dr. dl. iv t.o.p. 253) brengt Ruskin op zeer verwante wijze de bergruggen bij Villeneuve in beeld. Mogelijk is het bergmassief op onze aquarel iets westelijker te zoeken, boven het gehucht Bouverel en niet ver van St.-Gingolph. Ruskin kwam hier herhaaldelijk en in zijn dagboek van mei 1849 wijdt hij lyrische passages aan dit gebergte.

Herk.: Kunsth. Stephen Somerville, Londen. Aankoop met steun van de Belport Familien Stiftung, Zürich (inv.nr. 1987:19).

I

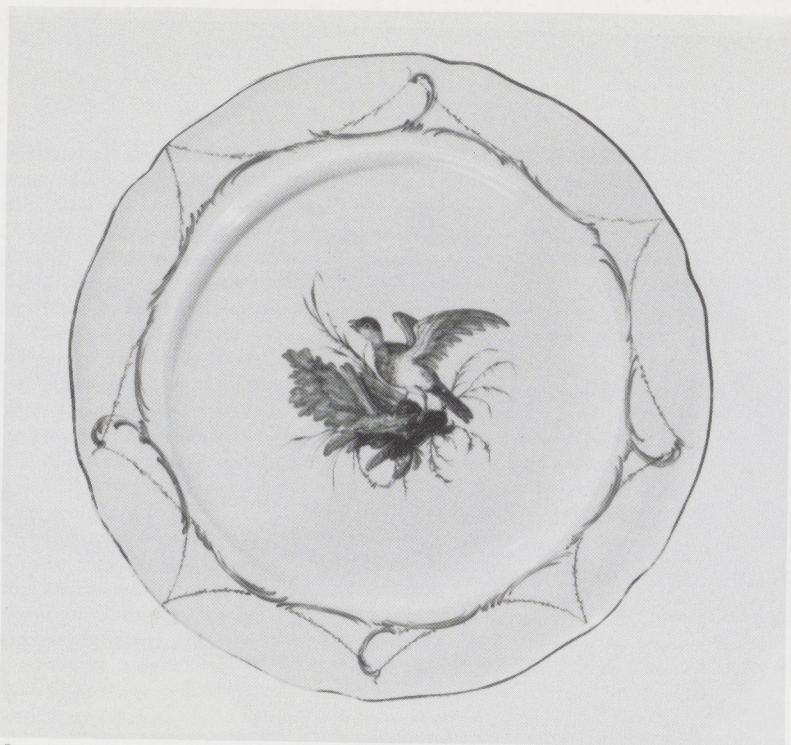
2

3

4

5

6

7

8

9

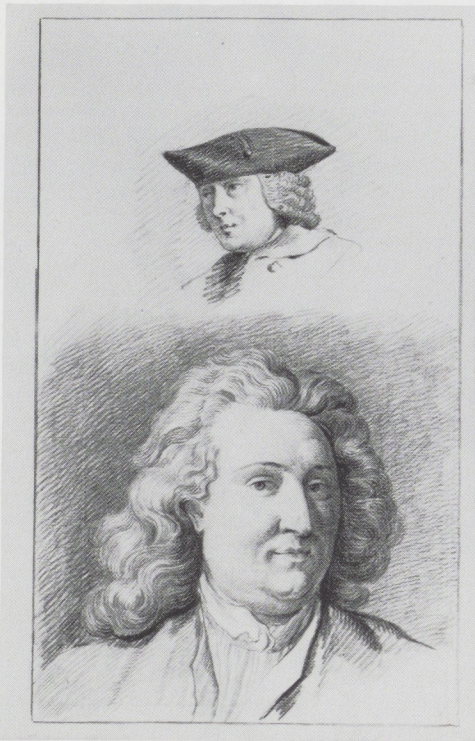

10

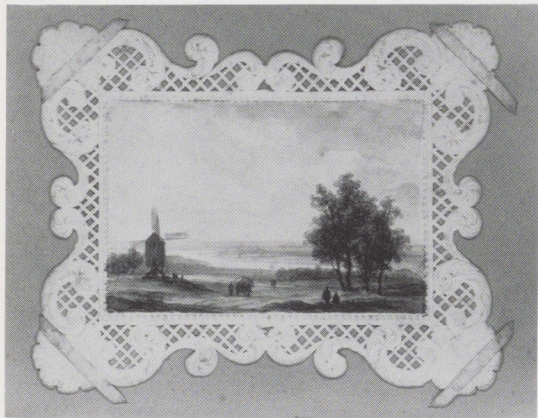
12

13

14

15

16

18

19

20

21

Head of Lake Geneva, Switzerland